

**CITYSCAPES
AMSTERDAM**

ISBN 9789465128672

Eerste druk 2025

© Lesley Nieuwenhuis

Foto's: Stadsarchief Amsterdam

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

www.cityscapesreisgidsen.nl

CITYSCAPES AMSTERDAM

LESLEY NIEUWENHUIS

INHOUD

VAN VISSERSDORP TOT WERELDSTAD	6
EEN STAD VAN CONTRASTEN	7
01. CENTRUM	8
Het historische centrum	9
Van vissersdorp tot wereldstad	18
Van volksbuurt naar hippe wijk	20
De muzikale ziel van de Jordaan	21
Lekkers uit de wijk	23
02. WEST	25
De traditionele arbeiderswijk	26
De Woningwet van 1901	31
De Amsterdamse School	33
Van verval naar hotspot	35
Het GAK-gebouw	36
Het parkrijke Amsterdam West	37
Lekkers uit de wijk	39
03. ZUID	40
De dure en luxe buitenwijk	41
Het kloppende hart van de Pijp	49
Het geluid van de volkswijk	50
Het Olympisch Stadion	51
Het Amsterdamse Bos	52
Lekkers uit de wijk	53
04. OOST	55
De thuisbasis van verschillende generaties	56
OLVG: Zorg in Amsterdam Oost	65
Het ontstaan van IJburg	66
Johan en betondorp	68
De Meer: waar Ajax thuiskwam	69
Lekkers uit de wijk	70

05. NOORD	71
Van veenland tot het meest diverse en gewilde stadsdeel	72
Tuinstitedenbeweging: De druk van de stad verlichten	82
De aanleg van de IJtunnel	84
De Noord-Zuidlijn: Het langverwachte metroproject	85
Moois uit de wijk	86
06. NIEUW-WEST	87
Naoorlogse architectuur en stedelijke vernieuwing	88
De grondlegger van Amsterdam Nieuw-West	93
De groene grens van Nieuw-West	95
De Sloterplas: een kunstmatig meer	96
De held van Nieuw-West	97
Orgineel Amsterdams	98
07. ZUIDOOST	99
Geschiedenis en de moderne wereld	100
Herdenken en vieren van de vrijheid	105
Een viering van cultuur, muziek en saamhorigheid	107
Johan Cruijff Arena	108

VAN VISSERSDORP TOT WERELDSTAD

Op 27 oktober 2025 viert Amsterdam haar 750-jarig bestaan. Wat ooit begon als een kleine nederzetting aan de Amstel is uitgegroeid tot een wereldstad die mensen van over de hele wereld aantrekt met de rijke geschiedenis, de inclusieve cultuur en het unieke karakter.

In deze speciale editie van Cityscapes ontdek je de verborgen parels, lees je de verhalen achter bekende monumenten en zie je hoe verleden en heden samenkomen in deze bijzondere stad. Natuurlijk is het onmogelijk om in dit boek volledig en compleet te zijn, daarom heb ik een aantal onderwerpen en verhalen geselecteerd.

Van de historische binnenstad tot de moderne architectuur van de Zuidas, van de volkse Jordaan tot het groene Amsterdam-Noord: elke buurt draagt bij aan het unieke karakter van Amsterdam.

Volgens de verhalen wordt de stad Amsterdam gesticht op 27 oktober 1275, toen graaf Floris V van Holland de inwoners van Aemstel-redamme tolvrijheid verleende. De nederzetting ontstond bij een dam in de rivier de Amstel, op ongeveer de plek waar nu het Damrak en de Dam is.

In de 17e eeuw beleefde Amsterdam haar absolute bloeiperiode. De stad groeide uit tot het centrum van de wereldhandel en werd een van de rijkste steden ter wereld. De grachtengordel werd in deze periode aangelegd om de groeiende stad te kunnen laten functioneren.

Handelslieden uit de hele wereld vestigden zich in Amsterdam, wat voor een bijzondere mix van culturen zorgde. Dit was de tijd van de grote meesters, zoals Rembrandt van Rijn en Johannes Vermeer. In 1815 werd Amsterdam de officiële hoofdstad van het Koninkrijk der Nederlanden.

EEN STAD VAN CONTRASTEN

Al vanaf de start staat Amsterdam bekend om het vermogen om oude traditie te vernieuwen. Vooral in de afgelopen decennia heeft dat het unieke karakter aan de stad gegeven.

In de historische panden aan de grachten zitten innovatieve start-ups, eeuwenoude kerken zijn getransformeerd tot culturele hotspots, en in het straatbeeld wisselen traditionele bruine cafés af met hypermoderne restaurants.

Terwijl Amsterdam het 750-jarig bestaan viert, staat de stad ook voor nieuwe uitdagingen. Klimaatverandering, woningschaarste, polarisatie en het vinden van een balans tussen toerisme en leefbaarheid zijn belangrijke thema's. Ondanks deze uitdagingen, lijken de inwoners de liefde voor de stad niet te verliezen en kijken ze met zelfvertrouwen naar de toekomst.

De zeven stadsdelen van Amsterdam:

Centrum

Het historische hart van Amsterdam.

West

Een divers en levendig gebied, met kleine ondernemers.

Zuid

Een welvarend gebied met dure wijken zoals De Pijp en Oud-Zuid.

Oost

Een mix van oude en nieuwe architectuur.

Noord

Aan de overkant van het IJ en een hip en opkomend stadsdeel.

Nieuw-West

Deze wijk is groot en groen, met wijken zoals Slotermeer en Osdorp.

Zuidoost

Thuisbasis van de Amsterdam ArenA en bekend om de culturele diversiteit.

NO.1 CENTRUM

ARCHITECTUUR

DE KARAKTERISTIEKE
17E-EEUWSE
GRACHTENGORDEL

GASTRONOMIE

DE AMSTERDAMSE
OSSENWORST IS AL
EEUWENLANG
GELIEFD BIJ LOCALS
EN BEZOEKERS.

CULTUUR

DE MUZIKALE ZIEL VAN
DE JORDAAN

HET HISTORISCHE CENTRUM

In het historische centrum van Amsterdam wonen ruim 86.000 mensen op een kleine oppervlakte van maar acht vierkante kilometer. Daarnaast is dit de culturele en economische motor, die jaarlijks miljarden euro's oplevert dankzij het toerisme, de detailhandel en de horeca.

De karakteristieke 17e-eeuwse grachtengordel trekt jaarlijks miljoenen bezoekers van over de hele wereld. Vooral jonge professionals en cultuurliefhebbers voelen zich aangetrokken tot de sfeer van de binnenstad. Ze waarderen de mengeling van oud en nieuw.

Ook inter-nationale bezoekers, met name uit Europa en de Verenigde Staten, komen graag naar dit gebied vanwege de geschiedenis, de musea en natuurlijk de typisch Amsterdamse sfeer. Onder dit stadsdeel vallen veel verschillende en vooral diverse wijken.

Burgwallen

De Burgwallen zijn op te delen in de Oude Zijde en de Nieuwe Zijde. De Oude Zijde is het oudste deel van Amsterdam. Het gebied dankt de naam aan de oude verdedigingswerken, de burgwallen.

In dit gebied vind je de **Oude Kerk**. Dit is het oudste nog bestaande gebouw van Amsterdam (1306). Het werd oorspronkelijk gewijd aan Sint Nicolaas, de beschermheilige van zeelieden en Amsterdam. In het gebouw vind je het 'kleine' orgel uit 1658 en de prachtige gebrand-schilderde ramen. Het **Oudekerksplein**, bij deze kerk, was eeuwenlang het centrum van de stad.

Vlak bij de Oude Kerk ligt de **Oudezijds Voorburgwal**. Dit is de oudste gracht van de stad en je vindt er het Sint Barbaraklooster, dat we nu kennen als het **Museum Ons' Lieve Heer op Solder**.

Deze gracht grenst aan de **Wallen**, internationaal bekend als het Red Light District. Dit gebied is erg populair bij de bezoekers van buitenaf en dat is al lange tijd zo. Al in de 14e eeuw, zorgde de nabijheid van de haven voor genoeg klandizie, waardoor er een levendige uitgaansbuurt ontstond.

De Dam is het kloppende hart van de Burgwallen-Nieuwe Zijde en ontstond in de 13e eeuw als dam in de Amstel. Pas veel later werd het **Paleis op de Dam** gebouwd als stadhuis (1648-1665). Het is ontworpen en gebouwd door Jacob van Campen, Daniël Stalpaert en Thomas de Keyser. Het imposante voorkomen symboliseert de macht van het 17e-eeuwse Amsterdam.

De Nieuwe Kerk (1408), vlak naast het paleis, is sinds 1814 als kroningskerk voor Nederlandse vorsten.

Direct achter de Dam ligt de **Nieuwezijds Voorburgwal**. Deze gracht is gedempt in 1884 en al snel werd daar het voormalige hoofdpostkantoor (1899) gebouwd. Vandaag de dag kennen we dit gebouw als het **Magna Plaza**.

Niet ver van het Magna Plaza ligt **het Begijnhof**, dat werd gebouwd tussen 1346 en 1389. Dit hofje werd oorspronkelijk gesticht als een klooster voor alleenstaande, katholieke vrouwen.

De begijnen legden een gelofte van kuisheid af, maar hadden meer vrijheid dan bijvoorbeeld de nonnen in een klooster: ze mochten bijvoorbeeld trouwen en hun eigen bezittingen behouden.

Het Begijnhof ligt ongeveer een meter lager dan de rest van de binnenstad, omdat het oorspronkelijk omringd was door, met als enige toegang een poortje bij de Begijnensteeg.

Je kan het je niet voorstellen maar de achtergevels van de huizen grensden aan het water. In het Begijnhof staan twee kerken: het Houten Huys (1528) en de Begijnhofkapel.

De Jordaan

Deze wijk werd in de 17e eeuw aangelegd als arbeiderswijk maar heeft zich ontwikkeld tot een van Amsterdam's meest geliefde buurten en is tegenwoordig onbetaalbaar. De naam is waarschijnlijk afgeleid van het Franse woord 'jardin' (tuin), doelend op de vele hofjes in de wijk.

Deze binnenhofjes werden oorspronkelijk gebouwd voor bejaarde vrouwen en weduwen en zijn vaak daarom verstopt achter onopvallende poortjes. In de Jordaan zijn nog steeds veel hofjes, waaronder **het Karthuizerhof** (1650) en **het Raepenhofje** (1648).

De Noorderkerk (1623) van Hendrick de Keyser is het hart van de **Noordermarkt**, een van de belangrijkste pleinen van de Jordaan. De kerk is destijds specifiek voor de arbeidersbevolking gebouwd en speelde een belangrijke rol tijdens het aardappelooproer.

Deze volksofstand in Amsterdam die plaatsvond van 28 juni tot 5 juli 1917 en was een reactie op de voedselschaarste tijdens de Eerste Wereldoorlog, waarbij aardappelen, het belangrijkste voedsel voor de arbeidersklasse, schaars waren.

In januari 1917 werd een rantsoen voor brood ingesteld, maar de export van aardappelen ging gewoon door, wat de situatie verergerde.

Op 28 juni 1917 hoorde de bevolking dat er in de Prinsengracht een schip met aardappelen lag, die bestemd zou zijn voor het leger. Vrouwen uit de Jordaan probeerden de schuit te plunderen om hun gezinnen te voeden.

De politie verhinderde dit en de onrust verspreidde zich snel. Binnen een week waren er heftige confrontaties tussen de demonstranten en de politie. Op 5 juli 1917 kreeg het leger opdracht met scherp te schieten op de stakende arbeiders, wat de aardappelooproer stopte.

De imposante **Westerkerk** (1631) iets verderop, is met zijn 85 meter hoge toren, het grootste protestantse kerkgebouw van Nederland. Rembrandt van Rijn ligt hier begraven en het carillon speelt nog dagelijks het Westertorenlied.